

СТРУКТУРА ТА КОМПЕТЕНЦІЯ ПОЛТАВСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО РЕВОЛЮЦІЙНОГО КОМІТЕТУ (ГРУДЕНЬ 1919 – КВІТЕНЬ 1920 РР.)

STRUCTURE AND COMPETENCE OF THE POLTAVA PROVINCIAL REVOLUTIONARY COMMITTEE (DECEMBER 1919 – APRIL 1920)

Стрілець В.В.,

*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії держави і права
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

У статті розглядається нормативно-правова база організації та функціонування Полтавського губерньського революційного комітету (грудень 1919–квітень 1920 рр.). Охарактеризована структура цього надзвичайного органу радянської влади. Проаналізовано компетенцію всіх структурних підрозділів Полтавського губерньського революційного комітету.

Ключові слова: надзвичайні органи радянської влади, Полтавський губерньський революційний комітет, структура та компетенція ревкому, відділ управління губерньського ревкому, Полтавський губерньський продовольчий комітет.

В статье рассматривается нормативно-правовая база организации и функционирования Полтавского губерньского революционного комитета (декабрь 1919–апрель 1920 г.). Охарактеризована структура этого чрезвычайного органа советской власти. Проанализирована компетенция структурных подразделений Полтавского губерньского революционного комитета.

Ключевые слова: чрезвычайные органы советской власти, Полтавский губерньский революционный комитет, структура и компетенция ревкома, отдел управления губерньского ревкома, Полтавский губерньский продовольственный комитет.

The article deals with the legal framework of the Poltava Provincial Revolutionary Committee's formation and functioning (December 1919–April 1920). The structure of this extraordinary body of Soviet power is characterized. The competence of the Poltava Provincial Revolutionary Committee's divisions is analyzed.

Key words: extraordinary bodies of Soviet power, Poltava Provincial Revolutionary Committee, Revolutionary Committee's structure and competence, Management Department of Provincial Revolutionary Committee, Poltava Provincial Food Committee.

Постановка проблеми. Становлення радянської влади в Україні в період Української революції 1917–1920 рр., її організаційно-правове оформлення вимагає неупередженого незаполітизованого дослідження. Ці питання не стали суто академічною проблемою, оскільки певним чином впливають на політичні процеси у наш час. Вивчення досвіду радянського державного будівництва, зокрема надзвичайних органів радянської влади, якими були, зокрема, революційні комітети, допоможе уникнути проявів тоталітаризму та авторитаризму в розвитку сучасної України.

Стан дослідження. Представники вітчизняної радянської історико-правової науки неодноразово зверталися до зазначеної проблематики [1], однак, попри суттєве накопичення фактичного матеріалу, їм з відомих причин не вдалося уникнути обов'язкового набору ідеологічних штампів у відповідях на низку важливих питань. У свою чергу, сучасна історіографія не проявляє значного інтересу до проблем радянського державного будівництва, що посилює актуальність запропонованого дослідження. Революційні комітети на чолі з губерньським революційним комітетом (ревкомом) в Полтавській губернії, що охоплювала значну частину України, взагалі випали з поля зору як радянської, так і сучасної іс-

торико-правової науки, що зумовлює актуальність запропонованої статті, метою якої є дослідження нормативно-правової бази, структури та компетенції Полтавського губерньського ревкому.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці жовтня 1919 р. Всеросійський Центральний Виконавчий Комітет (ВЦВК) і Рада Оборони Радянської Росії прийняли «Положення про революційні комітети (ревкоми)», в якому визначалися правовий статус та підходи до організації цих надзвичайних органів радянської влади. Положення визначило три типи ревкомів: ревкоми звільнених від ворога місцевостей, ревкоми прифронтової смуги і ревкоми тилу. Мета всіх трьох типів ревкомів полягала у «впертій обороні проти ворога і підтриманні революційного порядку». Ревкоми звільнених від ворога місцевостей і ревкоми прифронтової смуги визначалися як органи військової і цивільної влади. Перші мали створюватися на звільнених місцевостях революційною військовою радою (реввійсьрадою) армії за участю місцевих органів Радянської влади (тобто будь-яких попередніх радянських державних органів) у складі від 3-х до 5-ти членів. Такі ревкоми мали безпосередньо підкорятися реввійсьраді армії і центральним органам Радянської влади згідно з правилами, викладеними у 4-му параграфі Положення. У цьому

параграфі зазначалася можливість створення при ревкомах за необхідності та з розгортанням роботи відділів, які мали негайно налагоджувати зносини з відповідними народними комісаріатами, отримувати від них циркулярні розпорядження і фінансуватися ними. Створені до затвердження ревкому органи цивільної влади мали підкорятися ревкому [2, с. 225-226].

Водночас місцеві організації Комуністичної партії (більшовиків) України (КП(б)У) керувалися й іншим документом про реконструювання радянської влади в Україні. Ще наприкінці 1918 р. на основі Декрету Тимчасового робітничо-селянського уряду України «Про організацію влади на місцях» було розроблене «Тимчасове положення про організацію робітничо-селянської влади на місцях», в якому зазначалося, що на звільнених територіях негайно мали організовуватися невеликі мобільні військово-революційні комітети. Такі ревкоми мали об'єднуватися повітовими, а останні – губернськими військово-революційними комітетами. Ревкоми мали організовуватися безумовними прибічниками Радянської влади, насамперед місцевими більшовицькими партійними організаціями. Зазначене Тимчасове положення стало частиною нормативної бази і в Українській Соціалістичній Радянській Республіці (УСРР), оскільки було включене в 1919 р. у Зібрання укладень і розпоряджень її уряду. В Тимчасовому положенні йшлося про створення у складі ревкомів в обов'язковому порядку військового відділу, відділу з боротьби з контрреволюцією, відділу народної міліції, відділу продовольства та постачання та відділу організації господарства. Водночас передбачалася можливість створення у складі ревкомів на їх розсуд й інших відділів в залежності від місцевих потреб [3, с. 7-8].

Такою була нормативна база для структуризації організованого в грудні 1919 р. російською радянською військовою владою в Полтавській губернії губернського революційного комітету.

Вже 18 грудня 1919 р. в першому складі губернського ревкому були створені відділи соціального забезпечення, народної освіти, праці, юридичний відділ, губернський продовольчий комітет, революційний трибунал, губернський відділ Всеукраїнської надзвичайної комісії, відділи комунального господарства, державного контролю, губернський військовий комісаріат та губернський комітет охорони здоров'я (4, арк. 226).

Найбільш важливим протягом всього періоду існування губернського ревкому був відділ управління, який безпосередньо керував роботою повітових ревкомів [4, арк. 233 зв.]. З метою надання можливості губернському ревкому зосередитися на роботі, як зазначалося, виключно організаційного на той час характеру, та щоб результати цієї роботи (розпорядження, накази, постанови) втілювалися в життя в певному, раз встановленому порядку, визнано було за доцільне звільнити за можливості ревком від необхідності вникати в усі «дрібниці і деталі канцелярської справи» та передати виконання всіх рішень,

що приймалися, одному органу – відділу управління, який мав бути «провідником» рішень губернського ревкому і центральної влади та проміжною інстанцією з питань, які мали вирішуватися останньою. Відділ управління складався з адміністративно-розпорядчого підвідділу, інформаційно-інструкторського підвідділу, підвідділу записів актів цивільного стану, підвідділу спеціальної реєстрації та міліції на правах підвідділу [4, арк. 238].

Визначав характер роботи всіх підвідділів відділу управління адміністративно-розпорядчий підвідділ, який видавав накази, постанови та розпорядження і надавав роз'яснення від ревкому, або безпосередньо від себе. Інформаційно-інструкторський підвідділ поділявся на організаційну частину, інструкторську частину, юрисконсультську частину та стіл друку [4, арк. 238]. Деякий час у цьому підвідділі працювали 2 інструктора-організатора від губернського комітету КП(б)У [4, арк. 214]. Підвідділ збирав інформацію з місць, щоденно встановлював зв'язок з повітовими ревкомами в телефонному режимі, відправляв за необхідності телефонограми та, в екстрених випадках, телеграми та нарочних. З усіх відділів, установ та колегії губернського ревкому в інформаційно-інструкторський підвідділ надходили копії всіх наказів, постанов і протоколів засідань, а також періодичні видання (газети, бюлетені тощо) та копії постанов волосних і сільських ревкомів. Підвідділ розсилав по повітам циркуляри, розпорядження, роз'яснення з питань організації радянської влади, направляв до повітів інструкторів з метою налагоджування роботи на місцевому рівні. Завданням юрисконсультської частини був перегляд усіх наказів і розпоряджень, що видавалися ревкомом та його відділами на предмет їх відповідності розпорядженням «центральної влади», розгляд з точки зору законності статутів і проектів статутів усіх товариств, організацій тощо, що реєструвалися у відділі управління, упорядкування декретів і постанов центральної влади, розгляд скарг на дії відділів і установ, надання висновків з питань всілякого роду на предмет відповідності радянському законодавству. Стіл друку мав готувати щоденний інформаційний матеріал для друкованого органу губернського ревкому газети «Влада рад» та надсилати в повіти постанови центральної і місцевої влади [4, арк. 239-239 зв.].

Завданнями підвідділу спеціальної реєстрації були реєстрація буржуазії, реєстрація осіб, які приїздили у відрядження і відпустку, та осіб, які відраджалися в інші міста, видача пропусків службовцям, які відправлялися у відрядження, видача дозволів на виготовлення штемпелів та печатей; ведення справ, що стосувалися іноземних підданих; реєстрація всіх установ, підприємств, товариств, спілок, артілей тощо; реєстрація відповідальних працівників всієї губернії. У підвідділ реєстрації входив і стіл особового складу, що видав реєстрацією відповідальних працівників губернії, реєстрацією службовців губернського ревкому і відділу управління [4, арк. 238 зв.].

Таким чином, адміністративно-розпорядча функція Полтавського губернського революційного комітету значною мірою покладалася на його відділ управління, авторитет якого посилювався фактом керування ним головою першого (початкового) складу губернського ревкому Алексеєвим.

Відділ праці губернського ревкому складався із загальної канцелярії та підвідділів: охорони праці, конфліктного, статистичного і тарифно-нормувального та інструкторського [4, арк. 233 зв.-234]. Очолювала відділ колегія у складі 3 осіб (начальник і 2 члени колегії). Підвідділ охорони праці був організований першим з усіх підвідділів з метою насамперед упорядкування санітарно-гігієнічного стану на виробництві та подальшої поточної роботи з охорони праці. Конфліктний підвідділ врегулював взаємини проблемного характеру між трудящими та регулярними червоними військами, що перебували в Полтаві або проходили через місто, тобто протистояв незаконним несанкціонованим ревізіціям. Одним з найважливіших завдань цього підвідділу стало інструктування професійних спілок та відповідних підвідділів повітових ревкомів [4, арк. 234].

Відділ соціального забезпечення на початку свого існування складався з 11-ти підвідділів: управління, інформаційно-інструкторського, допомоги інвалідам, вдів та престарілим; пенсійного, забезпечення пайками, опікунства і піклування, допомоги постраждалим від контрреволюції, підвідділу різної допомоги, охорони дитинства, охорони материнства і раннього дитинства, підвідділу постачання [4, арк. 234 зв.]. У складі підвідділу управління було організовано загальну канцелярію і реєстратуру, створено довідковий стіл. На інформаційно-інструкторський відділ покладался обов'язок розсилання відповідному відділу повітових ревкомів розроблених губернським відділом соціального забезпечення і затверджених губернським ревкомом інструкцій з питання забезпечення пайками та пенсійного забезпечення. Підвідділ допомоги інвалідам, удовам та престарілим завідував богадільнями, чоботарнями, патронатом для сліпих. Пенсійний підвідділ згідно вказівки губернського ревкому прийняв у своє відання всі пенсійні справи жителів міста та надавав роз'яснення повітовим ревкомом з питань видачі пенсій та вирішення супутніх питань. Підвідділ видачі пайків прийняв від попереднього, ще часів денікінської влади, управління соціального забезпечення всі справи по місту і займався видачею пайків відповідним категоріям населення. Підвідділ допомоги жертвам контрреволюції насамперед надавав матеріальну допомогу звільненим з тюрем політичним ув'язненим [4, арк. 235]. Підвідділ різної допомоги виконував за формою схожі з функціями підвідділу допомоги жертвам контрреволюції функції, насамперед допомоги на поховання, зумовлені високою смертністю від тодішньої епідемії висипного тифу. Підвідділ охорони дитинства видав дитячими придулками і мав у своєму складі медичну і педагогічну секції. Підвідділ охорони материнства і раннього дитинства постачав молоком грудних дітей, здійснював

допомогу вагітним і породіллям. Функцією підвідділу постачання було забезпечення всіх установ відділу соціального забезпечення паливом, продуктами і частково, інвентарем. З цією метою підвідділ організував швейну, столярну майстерні та чоботарню [4, арк. 235 зв.].

Відділ охорони здоров'я складався з підвідділу лікувальної медицини, санітарно-гігієнічного, фармацевтичного, контрольно-фінансового, транспортного підвідділів та підвідділу постачання. Підвідділ лікувальної медицини завідував усіма лікувальними закладами губернії і спрямував свою діяльність на організацію медичної допомоги населенню, насамперед на боротьбу з інфекційними захворюваннями [4, арк. 235 зв.-236]. Через значне поширення небезпечних інфекційних захворювань, насамперед висипного тифу, важливе значення мав санітарно-гігієнічний підвідділ відділу охорони здоров'я, предметом відання якого були організація спеціальних бараків для інфекційних хворих та розсилання епідемічних загонів, організація дезінфекції та дезінсекції, санітарного нагляду, санітарно-гігієнічної та санітарно-бактеріологічної лабораторій, висипного телятника. Роботу підвідділу забезпечували 4 секції: епідемічна, санітарного нагляду, культурно-просвітницька і техніко-санітарна. Фармацевтичний підвідділ купував медикаменти, контролював відповідні виробничі та торгові заклади. Підвідділ постачання організував ліжко-місця для хворих на висипний тиф червоноармійців та цивільних, забезпечував лікувальні заклади паливом та продуктами. Фінансово-контрольний підвідділ контролював використання виділених відділом охорони здоров'я коштів [4, арк. 236-236 зв.].

Фінансовий відділ на чолі з завідувачем та двома членами колегії складався з підвідділів: кошторисно-касового, прямих податків і мит, непрямих податків, банківського, юрисконсультського та секретаріату на правах підвідділу. Першочергове завдання відділу вбачалося у відновленні доденікінської радянської фінансової системи губернії, у пошуку коштів, анулюванні донських грошей, у відновленні діяльності податкової інспекції, в підпорядкуванні виникаючих при повітових ревкомом фінансових підвідділів, інформуванні та інструктуванні їх та спрямування їх діяльності в «рамки революційної законності та доцільності» [4, арк. 236 зв.].

Юридичний відділ складався з судового, нотаріального, юрисконсультського та тюремно-карального підвідділів [4, арк. 237]. На юридичний відділ покладался обов'язок нагляду за діяльністю всіх судових установ, у тому числі і ревтрибуналів. У випадку виявлених порушень при розгляді справ юридичному відділу надавалося право призупиняти вироки та рішення судів та оскаржувати їх у вищих інстанціях [4, арк. 209]. Судовий підвідділ юридичного відділу налагоджував судовий апарат губернії, зокрема за відсутності спеціальної ліквідаційної комісії прийняв справи від колишнього окружного суду та судових слідчих. Головним завданням нотаріального підвідділу, у віданні якого опинився

Полтавський нотаріальний архів, стало відкриття у Полтаві народної нотаріальної камери. Функція юрисконсультського відділу полягала, зокрема, у наданні через відновлену центральну консультацію юридичної допомоги населенню [4, арк. 237].

Відділ народної освіти складався з підвідділів: дошкільного, позашкільного, шкільного, мистецтв, постачання і фінансів [4, арк. 237 зв.] та секретаріату. Шкільний підвідділ контролював діяльність педагогічних рад та головне завдання вбачав у переході до школи нового – трудового – типу. Головна функція позашкільного підвідділу вбачалася в організації шкіл для дорослого населення. Відділ очолювала колегія у складі 5 осіб [4, арк. 162].

На правах відділу губернського ревкому як окрема установа функціонував губернський продовольчий комітет (губпродком), який складався з таких відділів: хлібно-фуражного, кооперативного, організаційного, юрисконсультського, транспортного, заготівельного та продуктового (губпродукту) [4, арк. 234]. Губпродком керувався колегією у складі 4-х членів на чолі з губернським продовольчим комісаром (губпродкомісаром). Функцією хлібно-фуражного відділу губпродкому було розподілення хліба між військовими частинами та за нарядами, взяття на облік паливно-мастильних матеріалів, що знаходилися у приватних осіб, забезпечення фуражем військ та органів влади. Організаційний відділ здійснював керівництво відповідними відділами повітових ревкомів. Транспортний відділ вів облік вантажів на залізничних станціях. Функції губпродукту зводилися до наступного: заготівля та розподіл продуктів, товарів особистого споживання та домашнього господарства серед армії, лазаретів і населення, нормування цін на товари, організація товарообміну [4, арк. 234-234 зв.]. Губпродукт складався з секретарського та товарного підвідділів [4, арк. 162 зв.-163].

Структурування губернського ревкому інтенсивно відбувалося протягом перших двох місяців його існування і поєднувалося з організацією і структуруванням Полтавського повітового ревкому та полтавських міських органів влади. Наприклад, постановою губернського ревкому в січні 1920 р. було об'єднано юридичний відділ полтавського повітового ревкому з юридичним відділом губернського ревкому, економічний відділ губернського ревкому влило в губернський відділ соціального забезпечення, міський відділ соціального забезпечення влило в губернський відділ соціального забезпечення, міський продовольчий відділ комунгоспу передано у відання губернського продовольчого комітету [4, арк. 229].

Повною мірою губернський ревком не контролював процес власного структурування, відповідна самоорганізація в деяких питаннях відбувалася на низовому рівні, свідченням чого є наказ губернського ревкому, датований приблизно квітнем 1920 р., який, зокрема, зобов'язував відділи губревкому надати йому назви відповідних підвідділів [5, арк. 69]. Як повідомлялося у доповіді інформаційно-інструкторського підвідділу відділу управління Пол-

тавського губревкому наприкінці лютого 1920 р., (точну дату не вдалося встановити), підвідділ мав дані з відповідних доповідей структурних підрозділів, на основі яких лише в загальному оцінювався загальний хід роботи відділів, характер їх діяльності, інколи – вид діяльності різних підвідділів, але даних «технічного характеру, даних, за якими можна було б судити про доцільність та необхідність бюрократичної одиниці», не мав. Цікаво, що автор доповіді так і не вдався до визначення причин надмірного дроблення апарату губернського ревкому, невисокої продуктивності його праці, скупчення зайвих співробітників у ряді підвідділів. Як приклад наводився вищезгаданий відділ соціального забезпечення, що станом на кінець лютого 1920 р. складався вже з 16 підвідділів, ряд з яких значною мірою дублювали роботу один одного, зокрема: підвідділ міських пайків і губернський підвідділ пайків, підвідділ охорони дитинства і підвідділ охорони материнства, міський пенсійний підвідділ та губернський пенсійний підвідділ [6, арк. 74].

Тимчасовими підрозділами губернського ревкому були також тимчасові комісії. Так, ще першим складом губернського ревкому при ньому створена була комісія у складі голови і 2-х членів з конфіскації майна осіб, які втекли з денікінцями, з правом проводити ревізії [7, арк. 6]. Наприкінці грудня 1919 р. була створена за розпорядження центральної влади була створена губернська паливна комісія у складі голови комісії – завідувача фінансовим відділом, голови губернського ревкому, представників від губернського військового комісаріату та губернського лісного комітету та представників залізничних вузлів [8, арк. 5 зв.]. На початку січня 1920 р. у складі ревкому була створена комісія з метою пошуку засобів для боротьби з висипним тифом, що складалася з представників відділу охорони здоров'я, губернського військового та губернського продовольчого комітету [9, арк. 25 зв.]; комісія з розслідування звірств денікінців, яка була згодом переведена до складу губернського відділу соціального забезпечення [4, арк. 229]. Тимчасові комісії створювалися у складі й окремих відділів губревкому. Так, майже два місяці у складі юридичного відділу діяли атестаційна і тарифно-розціночна комісія [10, арк. 28].

Висновки. Враховуючи вищесказане, слід зазначити, що визначав питання організації та структурування Полтавського губернського ревкому насамперед нормативний акт Радянської Росії – прийняте наприкінці жовтня 1919 р. ВЦВК і Радою Оборони Радянської Росії «Положення про революційні комітети (ревкоми)». Оскільки ревкоми створювалися як надзвичайні органи диктатури пролетаріату, що діяли у військовий час, то це накладало відбиток на характер їх структурування та компетенції. Структура і компетенція губернського ревкому загалом відповідала поставленим перед ним завданням розбудови радянської влади, котру принесла в Україну на кінцях багнетів Червона армія. Оптимальна структура губернського ревкому досягалася через постійну реорганізацію його відділів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Потарикіна Л.Л. Ревкоми України в 1918-1920 рр. / Л.Л. Потарикіна. – К. : Видавництво Академії наук УРСР, 1957. – 156 с. ; Литвинова Г.И. Революционные комитеты в годы Гражданской войны / Г.И. Литвинова. – М. : Юридическая литература, 1974. – 152 с.; Бугай Н.Ф. Чрезвычайные органы Советской власти: ревкомы 1918-1921 гг. / Н. Ф. Бугай. – М. : Наука, 1990. – 320 с.
2. Декреты Советской власти. – Т. VI. – 1 авг. – 9 дек. 1919 г. – М. : Политиздат, 1973. – 584 с.
3. Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. – 2-е издание. – 1919. – № 1. – (1–30 июня 1919 г.). – 16 с.
4. Державний архів Полтавської області (далі – ДАПО). – Ф. 1865. – Оп. 1. – Спр. 14.
5. ДАПО. – Ф. 1865. – Оп. 1. – Спр. 3.
6. ДАПО. – Ф. 3872. – Оп. 1. – Спр. 4.
7. ДАПО. – Ф. 1865. – Оп. 1. – Спр. 8.
8. ДАПО. – Ф. 1865. – Оп. 1. – Спр. 154.
9. ДАПО. – Ф. 1865. – Оп. 1. – Спр. 158.
10. ДАПО. – Ф. 3872. – Оп. 1. – Спр. 89.

УДК 342.3 «1922»

**ВИБОРИ 1922 Р. ДО ПОЛЬСЬКОГО СЕЙМУ І СЕНАТУ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

**THE ELECTIONS 1922 TO THE SEJM AND SENAT:
HISTORICAL LEGAL ASPECTS**

Турчак О.В.,

*кандидат історичних наук, доцент, заступник начальника факультету
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Висвітлюється проведення виборів до польського Сейму і Сенату на основі Березневої конституції та нового виборчого закону, який декларував демократичні стандарти для національних меншин. Показано, що українці Східної Галичини в основній своїй масі бойкотували вибори. Українське представництво у вищому законодавчому органі в основному було сформоване з представників Волині і т.зв. «хліборобів» – селянських депутатів. Працюючи в Сеймі і Сенаті, українські представники не відкидали перспектив побудови незалежної Української держави.

Ключові слова: вибори 1922 р., Сейм, Сенат, бойкот виборів, «ендеція», «хадеція», Українське парламентське представництво, «хлібороби».

Освещается проведение выборов в польский Сейм и Сенат на основании Мартовской конституции 1921 г. и нового избирательного закона, декларировавшего демократические стандарты для национальных меньшинств. Показано, что украинцы Восточной Галичины в основной своей массе бойкотировали выборы. Украинское представительство в высшем законодательном органе было в основном сформировано из представителей Волыни и т.наз. «хлеборобов» – крестьянских депутатов. Работая в Сейме и Сенате, украинские представители не отбрасывали перспектив построения независимого Украинского государства.

Ключевые слова: выборы 1922 года, Сейм, Сенат, бойкот выборов, «эндация», «хадация», Украинское парламентское представительство, «хлеборобы».

The election process to the Polish Sejm and Senat on the ground of March Constitution which declared democratic standards for the national minorities is elucidated. The elections boycott of Eastern Galicia Ukrainians is depicted. The Ukrainian representation in the highest legislative body mostly was formed from the representatives of Volyn region and «khlborobs» – village deputies. The Ukrainian representatives who worked in Sejm and Senat didn't reject the perspectives of the independent Ukrainian state formation.

Key words: elections 1922, Sejm, Senat, ballot strike, «endeciya», «khadeciya», Ukrainian parliamentary representation, «khlborobs».

Постановка проблеми. Формування правових засад функціонування Польської держави на початку 1920-х рр. було пов'язано з прийняттям Березневої конституції 1921 р., яка визначила основні принципи діяльності державних структур, а в їх числі Сейму і Сенату. Прийняття конституції створило нові умови для роботи вищого законодавчого органу.

Стан дослідження. Тема стала предметом дослідження в українській та польській історико-правовій науці. З українських дослідників вказаною пробле-

матикою займалися Б. Тищик [1], М. Кучерепа та Я. Цецик [2]; з польських до неї зверталися М. Папезинська-Турек [3] та Р. Тожецький [4]. Сучасний рівень польської правової проблематики міжвоєнного часу визначають праці А. Айненкеля [5], Я. Жиндуля [6], М. Калласа [7], Р. Потоцького [8] та ін.

Постановка завдання. Проаналізувати процес проведення виборів до польського Сейму і Сенату на основі Березневої конституції та нового виборчого закону, який декларував демократичні стандарти для